

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes
aliquot**

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula II. Quod recipitur, recipitur per modum recipientis

urn:nbn:de:bsz:31-102400

actiones eâdem de causâ rectè dicuntur secundæ vel mediata. Solis prima & immediata actio est illuminare: per illuminationem, aut potius refractionem luminis calefacit, quæ est secunda ejus actio: ubi & tertia se prodit, liquescere nimirum & indurare.

IX. Attulimus autem hanc distinctionem propterea, quòd ex modò dictis evidens sit, contingere, ut omnia vel plurima subjecta æquè sint conformata ad primam vel secundam etiam actionem; quantum ad posteriorem verò vel sequentem, sit discrimen, ita ut unum ad unam, alterum ad contrariam actionem sit idoneum. Ita tàm cera, quàm lutum & illuminatur & calefit à Sole & flammâ: hoc autem durefcit, illud liquescit.

REGULA II.

Quod recipitur, recipitur per modum recipientis.

I. Usitata apud Auctores est propositio. Etenim voluerunt probare nonnulli, omnem formam informantem materiam, esse quantam & extensam; non quidem per se, sed per accidentia. Argumentabantur enim ita:

Quicquid recipitur in materiâ quantâ, illud est quantum.

Sed omnia
tertia

Ergò est
Major pro
per modum
in quantò,
datur.

II. Non
art. II. qu
quantitate
eam remov
ita: Quod
ipientis, sive
ram recipi
tur, quantum
recepti, h
do verò id
ipientis, h
dum recipi
ad natura
cùm omn
bant, nul
materia,
fici quanti
III. S
tat: & pri
tò aut con
non habe
in quantò

Sed omnis forma informans recipitur in materiâ quantâ.

Ergò est quanta.

Major probatur, quia quod recipitur, recipitur per modum recipientis. Ergò quod recipitur in quantò, recipitur ita, ut ipsum quantum reddatur.

II. Nonnulli apud Herveum *I. dist. II. q. IV.*

art. II. quum omnibus formis inanimatorum, quantitatem tribuerent; ab omni verò animâ eam removerent, restringebant propositionem ita: Quod recipitur, recipitur per modum recipientis, sive, ut ipsi loquuntur, trahitur ad naturam recipientis, h. e. ejus conditionibus afficitur, quando id, quod recipit, superat naturam recepti, h. e. eò perfectius vel nobilius est; quando verò id, quod recipitur, superat naturam recipientis, tunc receptum non recipitur per modum recipientis, sed potius recipiens trahitur ad naturam & conditionem recepti. Hinc, cum omnis anima superet materiam, colligebant, nullam animam trahi ad conditionem materiæ, & per consequens, nec ratione ejus effici quantam.

III. Sed hanc explicationem Herveus refutat: & primò quidem inde, quod in eâ pro certò aut confessò habetur, formam substantialem non habere aliunde, quòd sit quanta, nisi quia, in quantò recipitur; quum potius dicendum sit,

fit,

fit, esse quantam, & quidem per accidens, quod recipiat quantitatem unã cum materiã; Sicut inquit, non oportet, quod omne, quod dicitur album, dicatur album, quia recipitur in albo: ita quia recipit albedinem; ita non oportet, quod omne, quod dicitur quantum, dicatur quantum, quia recipitur in quantò; sed quia recipit quantitatem, vel per se, vel cum aliquò.

IV. II. Si verum est, id, quod recipitur, non trahi ad naturam & conditionem recipientis quando eò est nobilius, sequitur, nullam formam substantialem recipi in materiã secundum conditionem ejus, & sic neque quantam esse per accidens, sive quantitate ejus. Omnis enim forma substantialis perfectione materiam excedit.

V. III. Si id, quod recipitur, quando est nobilius, trahit recipiens ad suam naturam, quoniam anima per se non sit quanta, nec dividua, necesse est, materiam receptione ejus fieri non quantam & individuam, quod manifestè falsum.

VI. Hisce duobus posterioribus argumentis rectè pugnatur contra ea, quæ §. III. tradita sunt. Quod autem primum asserit, formas esse quantas, quòd quantitatem recipiant, nescio sanè, ad admittendum sit.

VII. Ipse Herveus super hãc re ita philosophatur: *Ad intellectum illius propositionis communiã est intelligendum, quod, quando aliquid recipit*

cipitur in
aliquò ad
recipitur
non per se
quòd recepi
sibi per se
dum habere
beret, si no
esset recep
militer et
licet recipi
turam reci
quem habet
peret, quã
quòd secul
quam aliu
alterius, q
quòd habe
sequitur, q
trahatur
ita trahitur
Quicquid
cit ad prop
mam esse
dictum est
fit ex ma
accidens,
quò; sed q
Hervei.
IIX.

recipitur in aliquo: utrumque trahit alterum in
 aliquo ad naturam suam. Et quod dicitur: Quod
 recipitur, per modum recipientis recipitur. Et
 non per modum recepti, non sic est intelligendum,
 quod receptum in nullo retineat modum, qui
 sibi per se convenit: sed quia non omnem mo-
 dum habet illud, quod in isto recipitur, quem ha-
 beret, si non esset receptum, vel quem haberet, si
 esset receptum in alio alterius conditionis. Si-
 militer etiam potest dici de recipiente, quod sci-
 licet recipiens aliquid trahitur in aliquo ad na-
 turam recepti, et non habet omnem modum,
 quem haberet, si non reciperet, vel si aliud reci-
 peret, quam istud. In istis autem verum est,
 quod secundum quod unum plus dominatur,
 quam aliud, unum plus trahitur ad conditionem
 alterius, quam e converso; et ideo ex dominio,
 quod habet aliqua forma super materiam, non
 sequitur, quod non sit quantitas, vel quod in nullo
 trahatur ad conditiones materie, sed quod non
 ita trahitur, sicut illa, que minus dominatur.
 Quicquid autem sit de ista propositione, nihil fa-
 cit ad propositum, (ad probandum, nullam ani-
 mam esse quantam, ne per accidens quidem) ut
 dictum est, (verbis §. II.) quia substantia compo-
 sita ex materia et forma, dicitur esse quantitas per
 accidens, non propter hoc, quod recipitur in ali-
 quo; sed quia recipit quantitatem. Sunt verba
 Hervei.

IIX. Verum hanc quoque expositionem,
 non

non parùm videtur dubiam facere anima sciens, quæ magis dominatur, i. e. perfectione, antecellit materiam, quàm anima altrix; nequæ tamen apparet, quâ ratione dici possit, eam minus trahi ad conditiones materiæ, aut magis trahi materiam ad ejus conditiones, quàm ad conditiones hujus.

IX. Sed quicquid de hoc sit, nos præferimus expositionem Gregorii de Ariminò qui II. de XVI. & XVII. q. I. a. I. Quum assumitur, id est, quod omne, quod recipitur in aliò, recipitur per modum recipientis, dicendum, quod hoc propositio, quæ à multis assumitur tanquam maxima, si veritatem debeat habere, intelligenda est sic: Omne quod recipitur, per modum recipientis recipitur, id est, secundum quod recipientis est aptum recipere: non autem, quod sit tale, quale est recipientis, saltem secundum omnes conditiones recipientis: instantias enim innumeras haberet. Constat enim, quod in incorruptibili materia recipitur corruptibilis forma, & in terrensò, frigidò & sicco, recipitur ær rarus, calidus & humidus: & ideo, quamvis in quibusdam quædam recepta conformentur recipientibus, sicut aqua & alia fluida configurantur, secundum figuras recipientium; non tamen omnia. Hæc Gregorius. Nihil aliud, puto, vult, quàm quod præcedente Regulâ diximus, nimirum id, quod recipitur, recipi pro conditione subjecti.

X. Quo
torâ Exer
quod & in
ticas lege
num scriba
iam veber
ra non est
faret aliq
nus cum m
rum est pr
non sequi
in omnibu
Magister
resolutio
Tunc si no
ex ea can
tur motu
Imò parv
ab Oxoni
non est, q
imprimer
que non p
gumentar
falsissimè
rum sequ
paciens a
autem a
questione
dum exer

X. Quod ulterius exponit & illustrat Scaliger
 totâ Exer. XVI. s. II. *Que sequuntur, ostendunt,*
quod & in tuis Antilogiis observavimus, te diale-
cticas leges, ut lenissimè loquar, neglexisse. Sic e-
nim scribis hic: Si incalcescit matu veementi, et-
iam veementè incalcescere. Argumentandi figu-
ra non est necessaria, sed topica. Materia quidem
favet aliquando ad hunc, puta, modum. Carda-
nus cum multa scitatur, multa scit. Hoc ideo ve-
rum est propter excellens ingenium Cardani. At
non sequitur propter illationem: sequeretur enim
in omnibus. Verum non sequitur: Faciamus quod
Magister facit in Topicis, & in primò priorum,
resolutoriorum. Apponamus aliam materiam.
Tunc si non constat dicendi forma, nequaquam
ex ea canon elici potest. Sic hæc: Quercus move-
tur motu veementi: ergò movebitur veementè.
Imò parum. Loquar ergò meò more barbarè &
ab Oxonio, non è rostris aut comitis. Hoc verum
non est, quia receptivum non recipit per modum
imprimentis, sed per modum receptivitatis. Itz-
que non procedit hunc ad modum. Falsissimâ ar-
gumentatione commovet nos Cardanus: igitur
falsissimè movebitur. Nihil minus. Non enim ve-
rum sequitur necessario, sed contingenter: Omne
patiens tantum pati, quantum agat agens. Hòc
autem demonstratum est, tum in Mechanicis
questionibus, tum in IIX. Phys. Et vulgari admo-
dum exemplo patet. Namque idem movens eâ-
dem

idem vi variò motu diversa movebit. Non enim idem grave equè grave erit mulo & muri. Quia in quibusdam plus patitur patiens, quam agens agat. Omitto motum projectorum: quæ post motionem moventur adhuc: de his suo locò. At in scissili quid est dicendum? Siquidem & in historiis & alibi Philosophus ita definit, & verissimile est, quod plus scinditur, quàm quam scinditur.

XI. Pertinet etiã huc, quod iterum Scaliger: *Communis est, inquit, omnium sententia Sapientum: quibus cerebrum durius, iis difficultatem apprehensionem, retentionem pertinacitatem; quibus mollius, eos facile recipere, retentione uti minus fideli ac diuturnâ. Exercit. CCCVII. sect. XXIX.*

XII. Ex dictis patet, argumentum §. I. nullius esse roboris, quia nititur pravò Regulæ intellectu. Ita enim accipitur, quasi receptum recipi per modum recipientis idem sit, quod receptum affici naturâ & conditionibus recipientis & reddi tale, quale est recipiens.

XIII. Cœterum tria hic notanda putavi: primum spectat ad id, quod Scaliger negat, inde quod quercus movetur motu vehèmentem, sequitur eam vehèmenter moveri. Duplex enim motus hic attendendus venit, alter venti, sive in quo ventus movetur & in quercum fertur; alter quercus, effectus à motu venti. Putarim igitur

Scaligerum cum moverentem efficitur, h. e. in fieri non potest movere

XIV. At file secundum

scinditur, dicitur in

perimit, quæ certè & non dicitur: neque

liger prodicitur Meteor. c. 1.

Das ist die

ist, ist die

potest ultra dicitur enim

dens diversifit in sectione

tra incisione quæ ligno

convenit, ut sã ait Philo

dens dividit quod secat

Scaligerum, dum asserit, vehementi motu quercum moveri, loqui de motu venti, quem vehementem esse supponitur. Si enim motus quercus, h. e. in quercum receptus, vehemens esset, fieri non posset, quia quercus etiam vehementer moveretur.

XIV. Alterum est, quod Scaliger tradit: scissile secundum Philosophum esse, quod plus scinditur, quam quantum scinditur. Atqui $\alpha\pi\lambda\omega\varsigma$ id intellectum, gladio se contradictionis perimit, quod nemo non intelligit. Tantum certe & non plus scinditur, quam quantum scinditur: neque Aristoteles ita loquitur, sicut Scaliger prodidit. Hæc sunt verba Philosophi *IV. Meteor. c. IX.* $\Theta\epsilon\iota\ \delta\epsilon\ \chi\iota\sigma\tau\acute{o}\nu\ \tau\acute{o}\ \delta\omega\delta\acute{\alpha}\mu\beta\rho\nu\ \delta\iota\alpha\chi\epsilon\iota\delta\alpha\iota\ \delta\pi\acute{\alpha}\nu\ \pi\lambda\epsilon\acute{\iota}\omicron\nu,\ \eta\ \tau\acute{o}\ \Delta\alpha\iota\epsilon\acute{\rho}\epsilon\iota\nu\ \Delta\iota\alpha\iota\epsilon\acute{\rho}\epsilon\iota.\ \chi\iota\zeta\epsilon\tau\alpha\iota\ \gamma\delta,\ \acute{\omicron}\tau\omega\nu\ \delta\pi\acute{\alpha}\nu\ \pi\lambda\epsilon\acute{\iota}\omicron\nu\ \Delta\alpha\iota\epsilon\acute{\rho}\epsilon\iota\tau\alpha\iota,\ \eta\ \tau\acute{o}\ \Delta\alpha\iota\epsilon\acute{\rho}\epsilon\iota\nu\ \Delta\alpha\iota\epsilon\acute{\rho}\epsilon\iota,\ \kappa\alpha\iota\ \pi\rho\epsilon\gamma\eta\gamma\acute{\epsilon}\tau\alpha\iota\ \eta\ \Delta\alpha\iota\epsilon\acute{\rho}\epsilon\pi\epsilon\iota.\ \epsilon\nu\ \delta\epsilon\ \tau\eta\ \tau\eta\ \mu\eta\tau\eta\ \acute{\omicron}\nu\ \epsilon\sigma\tau\ \tau\epsilon\tau\acute{o}.$ *Ac fissile quidem est, quod potest ulterius dividi, quam dividens dividit. Finditur enim, cum ulterius dividitur, quam dividens dividerit, & antegreditur diviso, id quod non fit in sectione.* Nimirum, in sectione divisio ultra incisionem non porrigitur: at in fissionem, quæ ligno tantum secundum longitudinem convenit, ulterius protenditur. Et hæc de causâ ait Philosophus, plus dividi fissile, quam dividens dividat: in sectione autem dici potest, id, quod secatur, non plus secari, quam secans se-

cât. Et hæc dubio procul est adductorum Sc
ligeri verborum mens, plus scindi scissile, quàm
scinditur à scindente, hoc est, si consideretur
scissio ex parte scindentis. Et ita Scaliger ipse
exerc. CCCXXXIII. Fissilia, ait, non solum
statim, sed etiam plus finduntur, quàm findantur
ab eò, quod findit. Securi enim secundum latitudinem
dinem impactâ non longius progreditur in
gnò divisio, quàm quò iustumenti acies per-
git: at secundum longitudinem adactâ, eodem
iam promovetur, quò ferrum non penetrat. Nihil
igitur aliud volunt Aristoteles & Scaliger,
quàm non tam pendere fissionem ab incidens
vel secante, ut incidens est, quàm à peculiari
filiis conditione, quæ in hoc consistit, quod
pora καὶ μῆκος ἔχει τὰς πόρους, καὶ ἔστιν ὅτι
Φύεται ἀλλήλοις, καὶ μὴ κτ' πλατῶν, h. e. hinc
prete Franci Vatablò, *meatus*, quibus inter
partes coherent, in longum porrectos, sed non
latum habent.

XV. Tertium est, non simpliciter excludens,
quasi nunquam & nullò modò per modum
imprimentis, sed tantùm per modum suæ
ptivitatæ subjectum recipiat. Neque enim
est Scaligeri, quod satis tum ex S. X. perspi-
tur, tum ex titulo Sectionis, qui est: *Patina*
non tantùm patitur necessario, quantum agit.
Nam patina stannea à jusculò paulò
lidiore calefit: sed à calore igneò non inter-

his tant
que. Qu
de, quàm
citur; qu
firmitas a
forti lique
enim subj

Quod
nat

I. Verb
probatio
sunt: Σα
πιει, ἀνά
πιέντ
πιόρον,
πιέν; λέ
το πειδευ
όρα το π
βρον το π
πλότ
Πωλ. Πω
κη τι και
Πωλ. Πω

Sub tantum incalesceret, sed liquefceret quod-
 que. Quod igitur non plus calescit, non aliunde,
 quam à rei, calefacientis debilitate proficiscitur;
 quod non liquefit, in causâ est partim infirmitas
 agentis, quandoquidem à calore satis forti liquefceret;
 partim ipsum patiens. Aliud enim subjectum, v. g. butyrum liquefceret.

REGULA III.

Quod & quale quid agens agit, id & tale quid patiens patitur. Plato in Gorg.

I. Verba, quibus & Regula ista proponitur, & probatio ejus per inductionem continetur, hæc sunt: Σωκ. Ζητέει, ἢ καὶ τῆδε. ἀρεὴ εἴ τις τι ποιεῖ, ἀνάγκη τι εἶναι καὶ πάχον ἴσως τὰς τῶ ποιῶντων; Πωλ. Ἐμοιγε δοκεῖ. Σωκ. Ἄρα τὸ πάχον, ὃ τὸ ποιῶν ποιεῖ; καὶ τοῖς τὸν, οἷον ποιεῖ τὸ ποιῶν; λέγω ἢ τὸ τιόνδε, εἴ τις τυπτεῖ, ἀνάγκη τι τυπτεῖται. Πωλ. Ἀνάγκη. Σωκ. καὶ εἰ σφόδρα τυπτεῖ, ἢ παχὺ, ὃ τυπτεῖται, οὕτω καὶ τὸ τυπτόμενον τυπτεῖται; Πωλ. Ναί. Σωκ. Τὸ ποιῶν ἄρα πάχον τῶ τυπτομένου ἐστίν, οἷον αὐτὸ τυπτεῖται; Πωλ. Πανύγε. Σωκ. Οὐκ ἔν καὶ εἰ καί τις, ἀνάγκη τι καίεται τὸ καυόμενον, ὡς αὐτὸ καῖται καίεται; Πωλ. Πανύγε. Σωκ. Οὐκ ἔν καὶ εἰ τέμνει τι, ὃ αὐ-